

af sin egen Ejendom, saa at han ikke behøver at arbejde for andre. En Husmand kan meget godt være selvstændig ogsaa i dette Ords bedste Betydning, selv om han er henvist til og ser sin Fordel ved en Del af Aaret at søge Arbejde hos andre. Det, som det gælder om, er, at Husmanden ikke er henvist til at have sin største Fortjeneste ved at søge Arbejde hos andre. Jeg mener, at det mange Gange kan være det heldigste for saadanne Husmænd, om de brugte en Del af deres Tid til at arbejde for andre, det vilde være til gensidig Nytte for Husmanden og for den Gaardejer, Proprietær eller Herremand, hvem det nu er, der bor i Nærheden. Det vide alle, som ere kendte med Landbrugsforhold, at for en Gaardmand eller en lignende Landbruger spiller det en meget ringe Rolle, om en Husmand, Landarbejder eller Daglejer faar vore Heste og Befordring en eller flere Dage, naar vi ikke have stærkt Brug for dem, eller at vi hjælpe Landarbejderen i en snæver Vending med et eller andet, det er alt sammen noget, vi kunne gøre uden Skade, og det kan være til stor Fordel for vedkommende, ligesom det mange Gange kan spille en stor Rolle for os, om vi enkelte Dage, naar vi have særlig travlt, kunne faa en Haandsrækning af vedkommende Landarbejder. Han vil jævnlig kunne yde den større Jordbruger en Tjeneste, som han kan faa dobbelt eller større Betaling for ved den Tjeneste, der ydes ham fra den anden Side. En saadan Husmand vil selvfølgelig alligevel kunne siges at leve selvstændigt af sin Jordlod. For øvrigt beror dette at leve selvstændigt mest af alt paa, hvor dygtig vedkommende Landarbejder er. Man har jo set, at Folk have kunnet ernære sig næsten udelukkende paa en ganske lille Lod, medens en Gaardmand ikke har kunnet ernære sig af sin Gaardejendom. Det er ingenlunde nødvendigt at have en stor Ejendom for at kunne leve selvstændigt deraf.

Selv om jeg selvfølgelig ikke har det mindste imod, ja endog helst saa, at disse Jordlodder kunde blive noget større, end den højtærede Minister foreslaar her, maa jeg minde om, at der er adskillige Ting, der skulle tages i Betragtning. Hvis vi nemlig fastholde, at den Kapital, vedkommende Landarbejder skal være i Besiddelse af, vedblivende skal være $\frac{1}{10}$ — og jeg mener, vi ikke skulle gaa ned under dette, det er ikke for meget at forlange af den vedkommende Landarbejder —, og hvis vi ikke ville stille, havde jeg nær sagt, ube-

grænsede Summer til Raadighed til Udlaan, maa vi være klare over, og det er jeg heller ikke blind for, at en Forhøjelse af Laaneværdien vil komme til at gaa ud over de mest trængende Landarbejdere, som ikke ville kunne komme i Besiddelse af de mindre Huslodder, fordi der skal bevilges saa meget til de større. De, som i strengeste Forstand kunne kaldes Landarbejdere, navnlig de ældre og dem, der sidde med Familie, Hustru og Børn, ville ikke være i Stand til at skaffe saa stort et Beløb til Veje, som er nødvendigt for at komme i Besiddelse af disse større Ejendomme. Der vil altsaa være en Del af dem, som man ikke vil kunne yde Laan, saafremt man skal gaa op til de store Summer, saa længe man ikke har en meget større Sum til Raadighed end $2\frac{1}{2}$ Mill. Kr., som jo er foreslaaet i Loven. Der er dernæst et andet Hensyn, som jeg ikke er saa helt klar over, men som maaske ogsaa kan blive at tage i Betragtning, og det er, at hvis man gik op til f. Eks. 7000 Kr., som der har været Tale om — ja, der har ogsaa været nævnt mere —, og der altsaa kan faas Statslaan paa disse billige Betingelser til Oprettelse af saadanne store Husmandslodder, kunde det have en uheldig Indflydelse paa mange af de Ejendomsbesiddere, som sidde med Ejendomme til op imod 7—8,000 Kr.s Værdi. Thi kan det ikke tænkes, at disse Ejendomme ville falde i Pris? Naar man husker paa, at Prisen retter sig efter Efterspørgslen, er det selvfølgelig, at ingen vil købe en saadan nu bestaaende Ejendom til en Pris af omkring ved 7,000 Kr. — som man mange Steder i Landet kan købe hvad man kalder et Bolssted, for —, naar man ved Statens Hjælp paa ganske anderledes billige Betingelser kan erhverve sig en Lod som dem, her er foreslaaet. Det er noget, man muligvis kan tage under Overvejelse, naar Lovforslaget kommer i Udvalg. Jeg har kun nævnt det her, fordi det faldt mig ind, at der var noget, der kunde tale mod at gaa alt for højt med Laanesummerne.

Jeg mener imidlertid, at den Sum, der er stillet til Raadighed i § 11, $2\frac{1}{2}$ Mill. Kr., maa ganske antagelig forhøjes, ellers vilde man i de forskellige Amtskommisioner komme i en meget vanskelig Situation, fordi vi bleve nødte til at sige nej til alt for mange Andragender. Naar vi huske paa, at der allerede i indeværende Finansaar er bevilget op imod 600 eller maaske flere Andragender om Laan, maatte Antallet betydelig nedsættes, saafremt vi